

Ознайомлювальний матеріал щодо робіт із
висаджування та розчищення за допомогою
кущорізів у лісовій промисловості

ПОСІБНИК ДЛЯ ПРАЦІВНИКА

METSÄMIESTEN
SÄÄTIÖ

Як упорядник матеріалу та виробник змісту цього посібника, компанія Tarjo Palvelut Oy (далі в тексті – Tarjo) відповідає за те, щоб цей посібник було зроблено з професіоналізмом, піклуванням та додержанням належних професійних практик у даній галузі. Зміст посібника відповідає довідковим матеріалам, що були використані при його підготовці, і Tarjo не несе відповідальності за проблеми, що виникають, наприклад, внаслідок зміни інтерпретації або внаслідок нових висновків. При написанні цього посібника компанія Tarjo отримала від третіх сторін матеріали та публікації, які вона вважає правильними та вірними, а тому Tarjo прийняла їх на віру без окремого дослідження чи перевірки.

Ніємінен А., Анттіла Т. (Nieminen A., Anttila T.) 2023.

Ознайомлювальний матеріал щодо робіт із висаджування та розчищення за допомогою кущорізів у лісовій промисловості. Публікація Tarjo.

© Tarjo Palvelut Oy

ISBN 978-952-7435-09-0

ISBN 978-952-7435-14-4 (pdf)

При підготовці даної публікації були задіяні наступні сторони:

Хейккі Саволайнен (Heikki Savolainen), Metsähallitus Forestry Ltd

Тоні Паюла (Toni Pajula), МЕТО – Асоціація експертів лісової промисловості

Реетта Піхйерта (Reetta Pilhjerata), Федерація фінської лісової промисловості

Ярі Сірвійо та Ріікка Васамма (Jari Sirviö та Riikka Vasama), Промисловий союз

Йіркі Ілвес (Jyrki Ilves), Освітня установа Sedu

Туйа Луукканен (Tuija Luukkanen), Tornator Oyj

Маркус Тяхкянен (Markus Tähkänen),

Асоціація приватних роботодавців у лісовій промисловості

Віллі Маннер (Ville Manner), Асоціація освіти з лісової промисловості

Ми хотіли б подякувати суперінтенданту Пілі Странден (Piia Stranden) із Фінської імміграційної служби, суперінтенданту Мерйї Лаакконен (Merja Laakkonen) із Регіонального державного адміністративного агентства Східної Фінляндії та адвокату Хейккі Сівула (Heikki Sivula) з Федерації фінської лісової промисловості за їхні коментарі.

Зображення на титульній сторінці: Кіммо Хаймі (Kimmo Haimi) / Tarjo Palvelut Oy

Зображення у матеріалі:

Кіммо Хаймі (Kimmo Haimi), Арі Ніємінен (Ari Nieminen), Калле Ванхатало (Kalle Vanhatalo),

Тар'я Анттіла (Tarja Anttila) / Tarjo Palvelut Oy

Фотографії – Маріанна Ахонен (Marianne Ahonen) / Tornator Oyj (стор. 11 та 13)

Ханна Карппінен (Hanna Karppinen) / Metsähallitus Forestry Ltd (стор. 21)

Пентті Вяйсянен (Pentti Väisänen) (стор. 12)

Джонні Свед (Johnny Sved) (стор. 9)

Креслення: Юха Вархі (Juha Varhi), рекомендації з лісової промисловості / Tarjo Oy

Хто фінансує проект:

Фонд Metsämiesten Säätiö

Асоціація приватних роботодавців у лісовій промисловості

Metsähallitus Forestry Ltd

Tornator Oyj

Публікація виготовлена у партнерстві з Асоціацією освіти з лісової промисловості, Асоціацією приватних роботодавців у лісовій промисловості, компаніями Metsähallitus Forestry Ltd. та Tornator Oyj, Освітньою установою Sedu, Промисловим союзом, МЕТО – Асоціацією експертів лісової промисловості та Фінською федерацією лісової промисловості як частина проекту, що фінансується Фондом Metsämiesten Säätiö та підтримується Асоціацією освіти з лісової промисловості.

Зміст

БЕЗПЕЧНА ПРАЦЯ У ЛІСІ	4
ВИСАДЖУВАННЯ	5
Інструменти для висаджування	5
Техніка безпеки при висаджуванні.....	6
Регулювання ямкоутворювача та висаджувальних мішків	7
Висаджування саджанців із грудками ґрунту	8
Контроль якості саджанців і зберігання у польових умовах	9
Щільність висаджування.....	9
ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ ТА РОБОЧІ ІНСТРУКЦІЇ	
ПРИ ВИКОРИСТАННІ КУЩОРІЗУ	10
Експлуатаційна надійність кущорізу.....	10
Засоби індивідуального захисту при роботі з кущорізом.....	12
Регулювання обв'язки кущоріза	12
Сектори розчищення	13
Раннє прочищення деревостою молодих дерев.....	14
Проріджування деревостою молодих дерев	14
Попереднє розчищення лісосік.....	16
Розчищення ділянок відновлення лісу	16
ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДИ У КОМЕРЦІЙНИХ ЛІСАХ	17
РОБОТА У ФІНЛЯНДІЇ	18
Забезпечення права працювати у лісовому господарстві	18
Укладання трудового договору (при підписанні трудового договору у Фінляндії)	19
НАЛЕЖНІ РОБОЧІ ПРАКТИКИ	22
Корисні посилання.....	23

Безпечна праця у лісі

Будьте готові до ризиків та додержуйтесь належного рівня техніки безпеки.

- ▶ Робіть **достатньо великі перерви** упродовж дня та не забувайте пити воду.
- ▶ Завжди мийте руки перед тим, як їсти.
 - ▶ Якщо треба, принесіть на роботу каністру з чистою водою.
- ▶ **Майте при собі аптечку**, а у машині тримайте більш велику аптечку для кожної групи працівників.
- ▶ Майте при собі повністю заряджений телефон і прослідкуйте за тим, щоб на ньому було встановлено **застосунок 112**. Цей застосунок допоможе Вам швидко зв'язатися зі службами екстреної допомоги, а вони зможуть знайти Вас у лісі.
- ▶ Роботодавець зобов'язаний забезпечити працівників необхідним захисним одягом та іншим обладнанням (Колективний договір у галузі лісової промисловості, §10, та Закон про техніку безпеки та охорону здоров'я на робочому місці, §8).

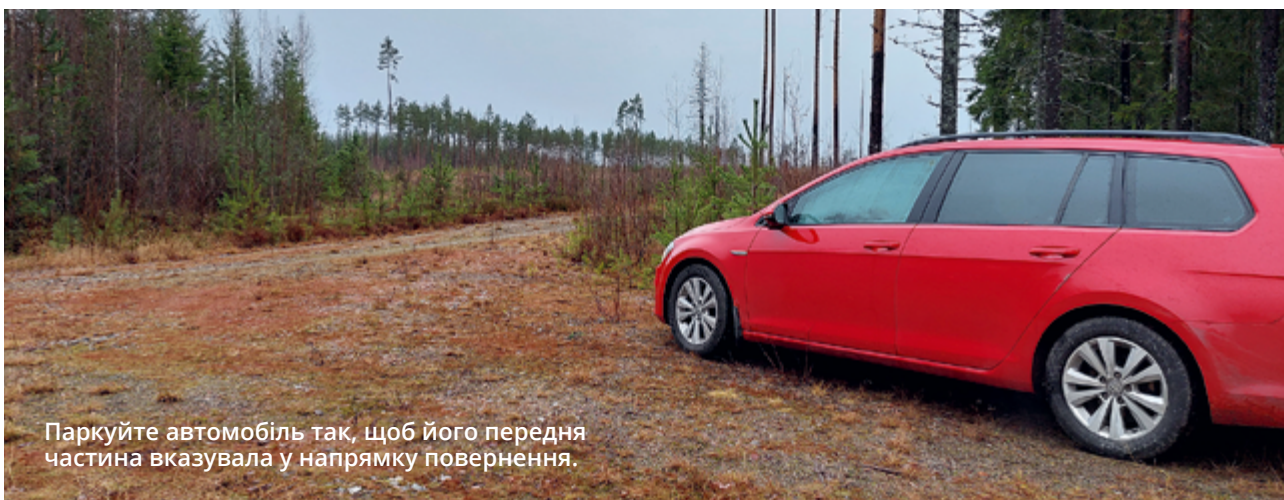
Ви повинні мати на місці роботи аптечку, пінцет для витягування кліщів, набір для допомоги на випадок зміїного укусу та набір для промивання очей.

Загальні ризики нещасного випадку у лісовій промисловості

- ▶ Найчастіший нещасний випадок під час виконання робіт у лісовій промисловості пов'язаний із падінням та підсковзуванням. Щоб зменшити ризик підсковзування, під час роботи у лісі обов'язково носите **належне взуття з грубою і чіпкою підошвою**. Гарне робоче взуття також забезпечить підтримку щиколотки.
- ▶ Враховуйте такі фактори ризику при роботі у лісі, як **кліщі, оси та гадюки**.
- ▶ Якщо прогноз погоди повідомляє про сильні вітри чи бурю, **враховуйте, що дерева можуть упасти**, наприклад – групи резервних дерев на робочій ділянці та дерева, що ростуть вздовж відкритих площ. (www.ilmatieteenlaitos.fi/varoitukset)

Автомобіль на робочій ділянці

- ▶ Керуючи автомобілем, **додержуйтесь обмеження швидкості** та підтримуйте належну ситуативну швидкість для лісових доріг.
- ▶ Слідкуйте за тим, щоб автомобіль не заважав іншим користувачам дороги і щоб під автомобілем не було вогнебезпечного рослинного матеріалу, наприклад, сухої трави або гілочок.
- ▶ Коли йдете до робочої ділянки, залиште Ваші контактні дані та контактні дані Вашого роботодавця на приладовій панелі, для того щоб власник землі міг зв'язатися у разі потреби.

Паркуйте автомобіль так, щоб його передня частина вказувала у напрямку повернення.

Висаджування

- ▶ Для висаджування лісу зазвичай використовуються саджанці з грудкою ґрунту та ямкоутворювачі. Саджанець росте всередині грудки, яка захищає корені та полегшує висаджування.
- ▶ Для успіху потрібно, щоб ґрунт на місці висаджування було оброблено у належний спосіб і щоб кількість точок висаджування відповідала бажаній щільності висаджування.
- ▶ У цій робочій інструкції наведено стислу презентацію методики та безпеки висаджування саджанців із грудкою ґрунту.

Інструменти для висаджування

- ▶ До інструментів для висаджування відносяться ямкоутворювач і висаджувальні мішки.
- ▶ Прослідкуйте за тим, щоб ямкоутворювач підходив для саджанців.
- ▶ Майте на увазі, що є різні розміри ямкоутворювачів, а діаметр трубки може бути від 38 до 75 мм.
 - ▶ Внутрішній діаметр трубки має бути приблизно на 10 мм більше, ніж діаметр грудки ґрунту саджанця.
 - ▶ Зазвичай на етикетці на ящику з саджанцем зазначено розмір грудки ґрунту: малий, середній чи великий.
 - ▶ Ямкоутворювачі від 38 до 50 мм використовуються для маленьких грудок, а ямкоутворювачі від 63 до 75 мм – для великих.
 - ▶ **Найбільш частий розмір саджанця – середня грудка ґрунту, для якої використовується ямкоутворювач на 55 мм.**

Техніка безпеки при висаджуванні

- ▶ Хвойні саджанці зазвичай обробляються засобом захисту рослин, який захищає від великого соснового довгоносика.
- ▶ Засоби захисту рослин можуть викликати алергію або симптоми ураження шкіри, яких можна уникнути, якщо носити захисну одягу та рукавички, оброблені нітрилом.
- ▶ **Мийте руки перед тим, як їсти.** Принесіть каністру чистої води для миття рук на робочу ділянку, якщо треба.
- ▶ **Під час роботи тримайте спину прямою**, щоб уникнути зайвого навантаження.

Захисний одяг

- ▶ При висаджуванні та поводженні з саджанцями носіть **рукавички, оброблені нітрилом, і захисну одягу з довгими рукавами, що закривають руки.**
- ▶ Виберіть **робоче взуття** згідно умов на робочій ділянці (наприклад, взуття високої прохідності), яке підтримує ступню та щиколотку, або міцні гумові чоботи.
- ▶ Захистіть голову і тіло від сонця. Весняне сонце може легко викликати опіки незахищеної шкіри.

Регулювання ямкоутворювача та висаджувальних мішків

- ▶ Ямкоутворювач постачається з обмежувачем глибини, який допомагає зробити належну ямку для висаджування саджанців.
- ▶ **Відрегулюйте глибину обмежувача так, як це треба, щоб досягти правильної глибини висаджування**, для цього потрібно відкрутити фіксувальні гвинти.
- ▶ Ямка має бути достатньо глибокою, щоб можна було покрити грудку мінеральним ґрунтом чи розкладеним торфом на товщину 3-4 см.
- ▶ Налаштуйте обмежувач згідно грудки саджанця, для того щоб створити ямки правильної глибини.
- ▶ Використовуйте висаджувальні мішки або обв'язки, щоб переміщати грудки саджанців під час висаджування.
- ▶ **Відрегулюйте плечові та поясні обв'язки висаджувальних мішків так, щоб вони підходили до Вашого тіла.**
 - ▶ Є різні види мішків та обв'язки.
Рекомендується використовувати обв'язку з поясним ременем, який розподіляє вагу рівномірно між плечима та поясом.
- ▶ Покладіть у мішки стільки саджанців, скільки там може легко поміститися.
- ▶ Не переповняйте мішки → тому що саджанці можуть пошкодитися.
- ▶ Ви можете розташувати боковий мішок на правому чи лівому боці тіла залежно від того, яка методика висаджування застосовується.

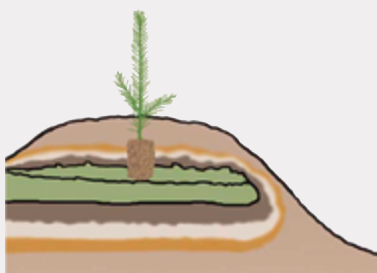
Висаджування саджанців із грудками ґрунту

- ▶ Саджайте саджанець у найвищій точці перегорнутого ґрунту якомога більш прямо.
- ▶ Втисніть ямкоутворювач перпендикулярно у землю. → Це створить прямі кромки ямки та буде тримати саджанець у правильній позиції.
- ▶ Виберіть таке місце для висаджування, щоб навколо усього саджанця залишалося як мінімум 15 см мінерального ґрунту або торфу, вільного від рослинності.

Етапи висаджування

1. Стисніть і розрівняйте точку висаджування.
2. Втисніть ямкоутворювач у точку висаджування. НЕ встромляйте сильно ямкоутворювач у землю.
3. За допомогою затискачів ямкоутворювача зробіть ямку для висаджування, для цього слід натиснути на педаль ногою.
4. Опустіть саджанець крізь ямкоутворювач у ямку.
5. Підніміть ямкоутворювач із ямки та закрийте затискачі за допомогою заскочки.
6. Будьте обережні, щоб не пошкодити верхівку саджанця, коли піднімаєте ямкоутворювач із ямки або закриваєте затискачі.
7. Покрийте саджанець шаром мінерального ґрунту або торфу товщиною мінімум 3–4 см.
8. Прослідкуйте за тим, щоб як мінімум половина паростків саджанця були над ґрунтом.
9. Злегка утрямбуйте ґрунт навколо грудки саджанця. Не пошкодьте саджанець!

При висаджуванні у дернину саджайте саджанець достатньо глибоко, щоб грудка ґрунту сягала гумусового шару дернини.

Контроль якості саджанців і зберігання у польових умовах

- ▶ Саджанці з грудками ґрунту, що висаджуються, мають бути вологими, але не занадто мокрими.
- ▶ Злегка притисніть грудку ґрунту: якщо капає трохи води, це означає, що вологість є нормальною.
- ▶ Не висаджуйте пошкоджені або низькоякісні саджанці. Саджанці не повинні мати:
 - численних або коричневих верхівок
 - ознак плісняви, грибків або комах-шкідників
 - зігнутих частин або ознак механічного пошкодження.
- ▶ Відкривайте ящики з саджанцями на місці зберігання у польових умовах та поливайте їх водою під час зберігання.
- ▶ Потреба у воді залежить від температури і тривалості зберігання – **Не поливайте занадто!**
- ▶ Грудки ґрунту під час зберігання мають бути вологими, але не занадто мокрими.
- ▶ Поливальниця краще всього підходить для поливання саджанців із грудкою ґрунту, тому що вона дозволяє рівномірно розподілити належний об'єм води.

Щільність висаджування

Для різних видів дерев потрібна різна густина висаджування. Інструкції для лісової промисловості рекомендують наступну щільність висаджування: 2000–4000 саджанців на гектар для сосни та 1500–1800 саджанців на гектар для ялини. Завжди звертайтеся до Вашого замовника робіт за контрактом, щоб уточнити цільову щільність. Зазвичай цільова щільність указана в інструкціях для місця роботи.

Персональна перевірка щільності висаджування

- ▶ Регулярно перевіряйте щільність висаджування. Використовуйте палицю довжиною 4 метри, щоб зробити круглу ділянку спостереження. Один саджанець у такий ділянці спостереження відповідає 200 саджанцям на гектар. На малюнку на сторінці 15 показано приклад того, як робити ділянку спостереження.
 - ▶ Наприклад: 9 саджанців на ділянці спостереження → $9 \times 200 = 1800$ саджанців.

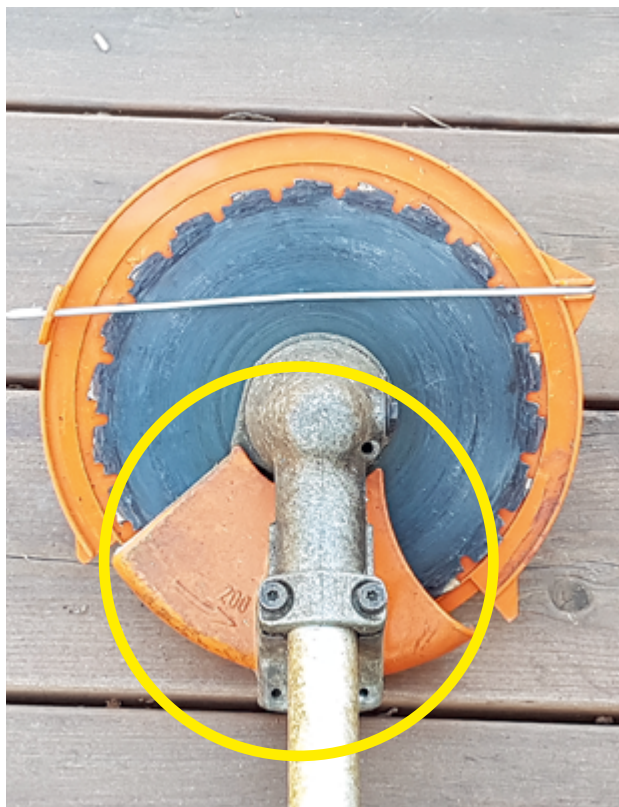
Техніка безпеки та робочі інструкції при використанні кущорізу

У лісі кущоріз використовується головним чином для підтримання та раннього розчищення деревостою молодих дерев, для раннього розчищення продуктивного лісу, який треба прорідити, та для розчищення ділянок відновлення лісу. Кущоріз – це потужний інструмент, і для того, щоб використовувати його безпечно, треба тримати кущоріз і захисне обладнання у гарному стані, дотримуватися правильної методики роботи та триматися на достатній безпечній відстані при роботі (більше 15 метрів) до інших людей.

Експлуатаційна надійність кущорізу

Переконайтеся в тому, що

- Щит леза, встановлений на лезі кущорізу, знаходиться на своєму місці та не пошкоджений. **НЕ ЗНИМАЙТЕ щит леза!**
 - Лезо не пошкоджене, не має тріщин чи надломів.
 - Паливний бак і кришка баку не пошкоджені.
 - Обв'язка підходить до моделі кущоріза, що використовується, а вимикачі діють як треба.
- ▶ Регулярно перевіряйте лезо, трохи стукаючи по ньому, наприклад, направлявачем напилку. Непошкоджене лезо буде «звучати чисто».
 - ▶ **Тримайте щит леза на місці кожного разу, коли транспортуєте кущоріз** на автомобілі чи переносячи вручну по робочій ділянці.
 - ▶ Переконайтеся, що вмикач бензину кущорізу у порядку, а запобіжний стопор працює належним чином.
 - ▶ Запобіжний стопор попереджає випадкове вмикання кущорізу.
 - ▶ Структура вмикача бензину є різною для різних моделей.

- Перш ніж починати роботу, переконайтеся, що
- Кущорізу у гарному стані.
 - Лезо прикріплене правильно з точки зору напрямку обертання.
 - Лезо загострене та налаштоване.

Особливо важливо перевірити кущорізу, якщо Ви використовуєте кущорізу, який взяли в іншої людини або отримали від роботодавця.

При виконанні технічного обслуговування треба використовувати правильні інструменти для моделі кущорізу, наприклад, інструменти та обладнання, що постачаються разом із кущорізом при його покупці.

При транспортуванні палива до робочої ділянки рекомендується використовувати комбіновану каністру, що розрахована для робіт із використанням мотопилок і кущорізів та має захист від переливання у носіку. Це попереджає проливання палива на двигун кущорізу та на землю під час заправки.

Якщо Ви самі змішуєте паливо, прослідкуйте за тим, щоб олива, яку Ви використовуєте, підходило до змішаного палива, що застосовується у 2-тактному двигуні кущорізу.

Оливний бак леза можна від'єднати від комбінованої каністри, тому що він не потрібен для робіт із кущорізом.

Коли заточуєте лезо кущорізу, використовуйте направлявач напилку, щоб забезпечити правильний кут заточення.

Засоби індивідуального захисту при роботі з кущорізом

При використанні кущорізу треба носити

- робочу куртку добре помітного кольору (наприклад, помаранчевого), як показано на малюнку
- зовнішню захисну одягу відповідно до погоди
- каску, засоби захисту органів слуху та козирок, що захищає обличчя
- захисні рукавички
- захисне взуття, що підходить для польових робіт і підтримує ступню та щиколотку.

Регулювання обв'язки кущоріза

- ▶ Відрегулюйте бокові ремені так, щоб обв'язка сиділа на плечах прямо, коли кущоріз під'єднаний. Це розподіляє вагу рівномірно між двома плечима.
- ▶ Відрегулюйте висоту приєднувального гачка за допомогою швидких з'єднувачів обв'язки у такий спосіб, щоб гачок висів на 10–15 см нижче талії.
- ▶ Відрегулюйте ручки так, щоб руки були злегка зігнуті вперед, а ручки були на зручній відстані одна від одної.
- ▶ Відрегулюйте приєднувальний гачок кущорізу за допомогою регульовального пристрою на трубці рами так, щоб коли паливний бак кущорізу є заповненим наполовину, а кущоріз звисає вільно, лезо кущорізу було приблизно на 30 см над землею, а кущоріз був збалансований.
- ▶ Будь ласка, майте на увазі, що обв'язка та її регулювання є різними залежно від виробника.

Сектори розчищення

- ▶ Коли працюєте з кущорізом, використовуйте боки леза.
- ▶ **Не використовуйте для різання передню кромку леза!** Якщо використовувати передню кромку леза, це може легко призвести до того, що лезо відскочить убік та торкнеться молодого деревця, великого каменя чи іншої перешкоди.
- ▶ Використовуйте лівий бік леза для точного різання і для повалення більш великих дерев.
- ▶ Використовуйте правий бік леза для зрізання більш маленьких дерев і підліску.
- ▶ **Завжди вимикайте кущоріз, перш ніж видаляти гілки, що застрягли у лезі, або перш ніж торкатися леза з якихось інших причин!**

**Обов'язково
підтримуйте достатню
безпечну відстань
під час роботи!**

**Якщо дві людини чи більше
працюють з кущорізами на
одному і тому ж самому
місці, вони мають
підтримувати безпечну
відстань 15-20 метрів
один до одного.**

Раннє прочищення деревостою молодих дерев

При ранньому прочищенні видаляються дерева та підлісок, що конкурують із висадженими деревами. Слід уникати невиправданого прочищення широколистяних дерев. Щільність висаджених дерев регулюються пізніше під час проріджування деревостою молодих дерев.

При ранньому розчищенні деревостою молодих дерев треба зрізати наступне:

- широколистяні дерева, що виростили з насіння, якщо вони ростуть на відстані приблизно 1-1,5 метри до висадженого дерева, а тому перешкоджають його росту
- дерева, що вочевидь ростуть швидше за інших
- дерева, що ростуть із відростків, зазвичай видаляються повністю
- усі дерева осики на площах, де ростуть молоді дерева сосни, тому що дерева осики підвищують ризик ураження молодих сосен грибками.

В робочій інструкції щодо деревостою молодих дерев зазначено, як треба здійснювати раннє розчищення на місці, які види мають бути залишені та з якою щільністю.

Проріджування деревостою молодих дерев

Проріджування деревостою молодих дерев виконується для того, щоб відрегулювати щільність посаджених дерев, щоб вона підходила до місця, де вони ростуть. У деревостой молодих дерев зазвичай ростуть лише дерева одного первинного виду (сосна, ялина або береза), але важливо сприяти змішаним лісам і залишати дерева інших видів, щоб вони росли поміж висаджених дерев. Залишаючи широколистяні дерева на ділянках молодих хвойних дерев, Ви сприяєте різноманіттю та здоров'ю дерев. На ділянках висаджених дерев, де переважає береза, треба залишати сосни, ялини та інші широколистяні дерева в якості змішаних дерев. Ніколи не зрізуйте дерева з цінною деревиною (дуб, в'яз, клен, липа та ясен).

- ▶ Зрізуйте широколистяні дерева, що відкидають тінь на висаджені дерева.
- ▶ Видаляйте пошкоджені, хворі та низькоякісні дерева.
- ▶ Низькоякісні дерева можна залишити у захисних хащах, на перелісках та у резервних групах дерев.
- ▶ Прослідкуйте за тим, щоб залишити деякі широколистяні дерева на ділянках молодих хвойних дерев, щоб підтримати видову різноманітність.
- ▶ Відстань між висадженими деревами після розчищення – більше одного метра.
- ▶ Не залишайте повалені дерева у канавах чи поперек шляхів.

Проріджування деревостою молодих дерев означає проріджування деревостою до його цільової щільності, яка залежить від переважної висоти дерев, географічного розташування та виду дерев.

При проріджуванні деревостою молодих дерев залишайте висаджені дерева згідно наступного принципу:

- приблизно 2000-2200 стовбурів на гектар для деревостою молодих дерев сосни
- головним чином 1800-2000 стовбурів на гектар для деревостою молодих дерев ялини
- приблизно 1600 стовбурів на гектар для деревостою молодих дерев берези повислої
- приблизно 2000-2500 стовбурів на гектар для деревостою молодих дерев берези пухнастої, що росте на торф'яному ґрунті.

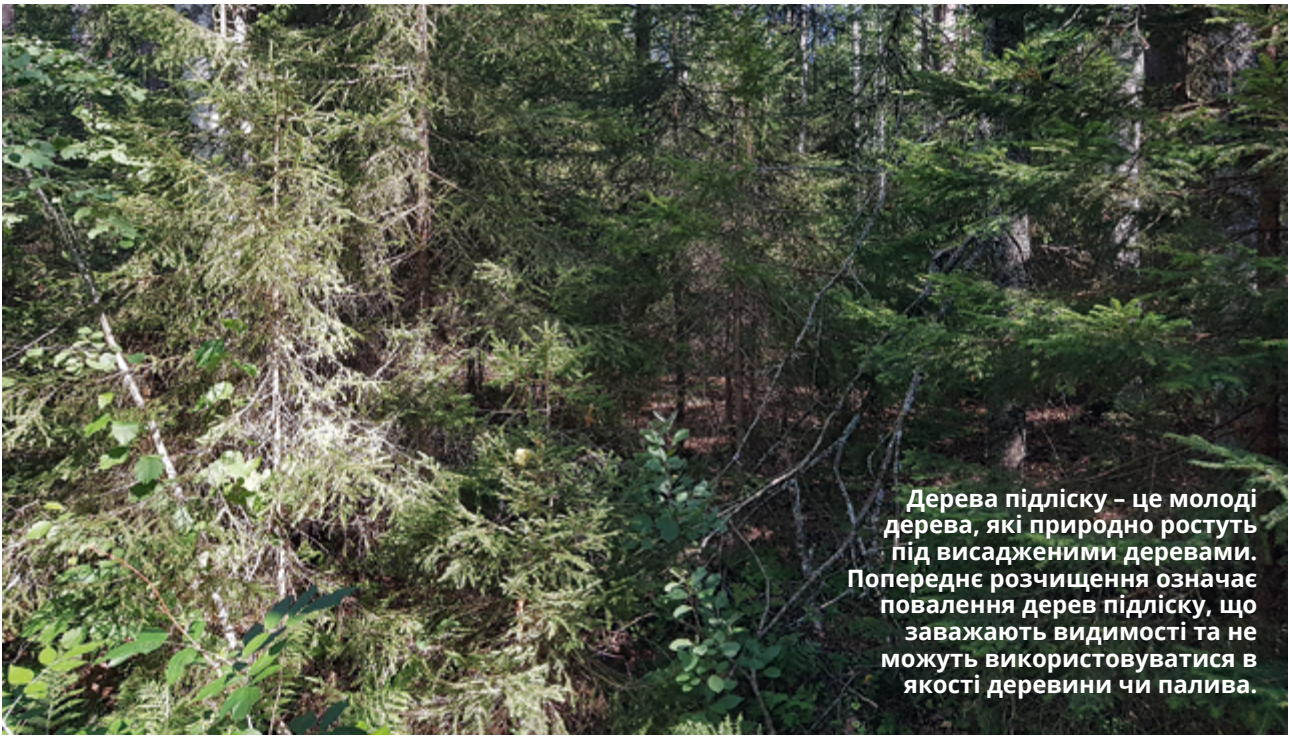
У робочій інструкції стосовно утримання деревостою молодих дерев зазначена цільова щільність, тобто кількість висаджених дерев, які мають бути залишені; вона може відрізнятись від вищевказаних величин щільності висаджування. Робоча інструкція або інструкція від замовника робіт стосовно утримання деревостою молодих дерев зазвичай додатково вказують, які види дерев мають бути залишені серед висаджених дерев.

Наприклад, кількість висаджених дерев у робочій інструкції може бути 1800 стовбурів на гектар, при цьому первинним видом дерев є ялина, але бажано, щоб серед висаджених дерев було щонайменше 20% широколистяних дерев. Це означає, що після проріджування на ділянці молодих дерев можуть бути дерева ялини з щільністю 1400 стовбурів на гектар та широколистяні дерева з загальною щільністю 400 стовбурів на гектар.

Персональна перевірка цільової щільності

- ▶ Регулярно перевіряйте результати проріджування, щоб гарантувати досягнення цільової щільності. Використовуйте палицю довжиною 4 метри, щоб зробити круглу ділянку спостереження: Тримайте її, обертайте її навкруги та рахуйте кількість дерев у межах радіусу кола. Одне дерево на ділянці спостереження відповідає 200 саджанцям на гектар.
 - ▶ Наприклад: 12 саджанців на ділянці спостереження → $12 \times 200 = 2\,400$ саджанців.

Дерева підліску – це молоді дерева, які природно ростуть під висадженими деревами. Попереднє розчищення означає повалення дерев підліску, що заважають видимості та не можуть використовуватися в якості деревини чи палива.

Попереднє розчищення лісосік

Попереднє розчищення з метою проріджування лісосік означає усунення маленьких дерев, що називаються підліском та заважають заготовленню деревини. Мета попереднього розчищення – поліпшити умови заготовлення деревини, зокрема заготовлення з використанням машин.

Попереднє розчищення

- покращує видимість на робочій ділянці
- спрощує підведення захоплювально-зрізаючого пристрою до нижньої частини дерев, які треба повалити
- завдяки цьому зменшується пошкодження дерев при заготовленні.

Зазвичай немає потреби усувати дерева підліску, що не заважають заготовленню деревини. Зазвичай достатньо усунути дерева підліску на відстані приблизно 1 метра навколо стовбурів ділових дерев і дерев для виробництва паперу.

- ▶ При попередньому розчищенні ділянок бажано залишати 4–5 захисних хащ на гектар для мисливських тварин.
- ▶ Не можна усувати підлісок, що росте навколо груп резервних дерев на ділянках.
- ▶ Якщо через робочу ділянку проходять лінії електропередач, під час розчищення звертайте увагу на натягнуті дроти.
- ▶ Місця зберігання деревини зазвичай повністю розчищаються, а точки зберігання не мають бути розташовані безпосередньо біля ліній електропередач.

У робочій інструкції зазвичай наводиться метод виконання попереднього розчищення і ризики для безпеки, що існують на робочій ділянці (лінії електропередач, м'який ґрунт тощо), а також заходи для захисту природи, що мають бути реалізовані, наприклад – кількість захисних хащ і розташування резервних груп дерев.

Розчищення ділянок відновлення лісу

Розчищення ділянок відновлення лісу поліпшує якість відновлення лісу та полегшує догляд за молодими деревами у майбутньому, оскільки усуває ріст маленьких дерев. При розчищенні завжди варто зберігати молоді дерева сосни та ялини, що придатні для використання. Треба усувати лише такий підлісок, ріст якого заважає появі сіяньців і вирощування ліса.

Ділянки, важливі для різноманіття, такі як стрімчаки, екотони на межах боліт, береги маленьких річок і приморські береги, а також ніжні частини резервних груп дерев не підлягають розчищенню. Також бажано залишати 4–5 захисних хащ на гектар для мисливських тварин.

Збереження природи у комерційних лісах

- ▶ При розчищенні деревостою та засадженні ділянок важливо впровадити заходи зі збереження природи.
- ▶ **Якщо можливо, залишайте широколистяні дерева, такі як вільха, горобина та верба.**
- ▶ Ніколи не зрізуйте дерева з цінною деревиною (дуб, в'яз, клен, липа та ясен).
- ▶ Залишайте захисні хащі для мисливських тварин із розрахунку **4–5 хащ на гектар.**
- ▶ **Захисна хаща – це густа площа рослин приблизно 100–200 м² та висотою 1–3 метри, яка залишається незачепленою при висаджуванні дерев або при розчищенні робочої ділянки.**
- ▶ Залиште захисну зону шириною як мінімум 10 метрів вздовж річок, навколо джерел і в екотонах на межах боліт.
- ▶ **Додержуйтеся більш детальних інструкцій від замовника робіт, специфічних для ділянки, стосовно виконання заходів зі збереження природи.**

Захисні зони залишаються вздовж річок.

Вільха – гарний змішаний тип широколистяного дерева.

Група дерев ялини утворює гарну захисну хащу.

Робота у Фінляндії

Забезпечення права працювати у лісовому господарстві

Перш ніж приїхати до Фінляндії, перевірте, на чому базується Ваше право на працю.

► **Якщо Ви є громадянином країни ЄС, ЄЕЗ або Швейцарії, то Ви можете працювати у Фінляндії упродовж безперервного періоду тривалістю 90 днів без реєстрації.**

- Щоб працювати довше цього періоду, Ви маєте подати заявку на реєстрацію права на перебування до Фінської імміграційної служби (Migri), надавши документ до офісу Migri або заповнивши електронний формуляр на порталі «Enter Finland» («Вїзд до Фінляндії») та завітавши до офісу Migri для ідентифікації. Див. інструкції на сайті <https://migri.fi/eu-kansalainen>.
- Бажано заздалегідь домовитися про зустріч для реєстрації, див. <https://migri.fi/ajanvaraus>.
- Громадяни з країн Північної Європи реєструють своє перебування в Агентстві цифрових послуг і послуг із реєстрації населення: <https://migri.fi/oleskeluoikeuden-rekisterointi>
- Надайте Вашому роботодавцю сертифікат A1, який доводить, що Ви охоплені страховою від нещасного випадку та пенсійним забезпеченням у Вашій рідній країні.

► **Якщо Ви не є громадянином країни ЄС, ЄЕЗ або Швейцарії, Ви повинні у Вашій країні походження отримати дозвіл на перебування з правом працювати, перш ніж приїдете до Фінляндії.**

- Інструкції стосовно подання Вашої першої заявки на перебування Ви можете знайти на сайті Фінської імміграційної служби <https://migri.fi/ensimmainen-oleskelulupa>.
- Якщо Вам потрібен продовжений дозвіл, подайте заявку на його отримання до Фінської імміграційної служби не раніше, ніж за три (3) місяці до закінчення строку дії первинного дозволу, але не пізніше, ніж закінчиться строк дії дозволу на перебування. Див. сайт <https://migri.fi/jatkolupa>, щоб дізнатися більше.
- Будь ласка, майте на увазі: якщо строк дії Вашого дозволу на перебування закінчиться до того, як Ви подасте заявку на продовжений дозвіл, Ваше право на працю закінчиться одразу.

► **Якщо Ви – робітник у відрядженні**

- Якщо Ваш роботодавець відправляє Вас на тимчасову роботу у Фінляндії, Ви будете мати трудовий договір відповідно до законів Вашої країни походження.
- Ви повинні довести замовникові робіт або роботодавцю у Фінляндії Ваше право працювати, показавши паспорт або офіційний документ для виїзду закордон та Ваш дозвіл на перебування, якщо це треба.
 - Якщо Ви є громадянином країни ЄС або ЄЕЗ, то Ви можете працювати у Фінляндії упродовж безперервного періоду тривалістю 90 днів без реєстрації.
 - Якщо Ви не є громадянином країни ЄС, ЄЕЗ або Швейцарії, Ви повинні у Вашій країні походження отримати дозвіл на перебування з правом працювати, перш ніж приїдете до Фінляндії.
 - Отримайте сертифікат A1 у Вашій країні походження та покажіть його замовникові робіт або роботодавцю у Фінляндії.
- Заробітна плата, що виплачується за роботу, яка виконується у Фінляндії, має бути не меншою, ніж та, що вказана в універсальному колективному договорі. Колективний договір для лісової промисловості застосовується до лісників та лісорубів.
- Коли Ви подорожуєте у межах Фінляндії для того, щоб працювати у різних місцях в якості лісника, Ваш роботодавець виплатить Вам відшкодування за Ваші витрати на переїзд і проживання відповідно до фінського колективного договору. Адреса квартири, в якій Ви будете мешкати, коли вперше приїдете до Фінляндії, має бути вписана у Ваш трудовий договір, для того щоб розрахувати відшкодування витрат на переїзд відповідно до колективного договору.
- Усі витрати, які Ви зробите для прибуття до Фінляндії, в тому числі витрати на переїзд і проживання, головним чином будуть відшкодовані Вашим роботодавцем відповідно до положень, що діють у Вашій рідній країні.

Укладання трудового договору (при підписанні трудового договору у Фінляндії)

- ▶ **Сезонний дозвіл на роботу у лісовому господарстві** (сертифікат сезонної роботи, сезонна робоча віза та дозвіл на перебування для сезонної роботи)
 - ▶ Громадяни тих країн, що не є Швейцарією або країнами ЄС чи ЄЕЗ, можуть подати заявку на отримання сезонного дозволу на сезонну роботу у лісовому господарстві, якщо вони мають діючий трудовий договір із компанією, що веде діяльність у Фінляндії <https://migri.fi/kausityo>.
 - ▶ Якщо Вам дозволено перебувати у Фінляндії без візи (громадянин безвізової країни), а тривалість Вашої сезонної роботи не перевищує 90 днів, подайте заявку на сезонний робочий сертифікат до Фінської імміграційної служби. <https://migri.fi/kausityotodistus>.
 - ▶ Якщо для Вашого перебування у Фінляндії потрібна віза та якщо тривалість Вашої роботи перевищує 90 днів, подайте заявку на сезонну робочу візу до фінського посольства у Вашій рідній країні, перш ніж приїжджати до Фінляндії <https://um.fi/viisumi-suomeen#Kausity%C3%B6nteko%20viisumilla>.
 - ▶ Якщо Ваша сезонна робота у Фінляндії триває довше 90 днів, але не довше 9 місяців упродовж періоду один рік у цілому, подайте заявку на дозвіл на перебування для сезонної роботи <https://migri.fi/kausityooleskelulupa>.
 - ▶ Якщо Ви приїжджаєте до Фінляндії для того, щоб виконувати роботу у лісовому господарстві упродовж періоду довше 9 місяців, Вам завжди буде потрібен дозвіл на перебування працівника <https://migri.fi/tyontekijan-oleskelulupa>.
- ▶ **Попросить Вашого роботодавця укласти трудовий договір у письмовій формі.**
 - ▶ Заголовком договірному документу завжди має бути «Трудовий договір», що означає договір на виконання оплачуваної роботи, що укладається між працівником і роботодавцем.
 - ▶ Трудовий договір може укладатися на фіксований строк або безстроково.
 - ▶ Трудовий договір підписується працівником і представником роботодавця, і в ньому має бути вказана дата, коли були поставлені підписи.
- ▶ **У такому договорі має бути вказаний колективний договір, який буде застосовуватися.**
 - ▶ Колективний договір – це договір про умови роботи у певній галузі (наприклад, у лісовій промисловості), які застосовуються до усіх працівників у даній галузі. Галузь дотримується колективного трудового договору галузі лісового господарства.
- ▶ **Після того, як Ви підпишете трудовий договір, Ви зобов'язані виконувати роботу сумлінно та відповідно до інструкцій з техніки безпеки, що надані роботодавцем, і відповідно до інших положень.**
 - ▶ Якщо Ви бажаєте змінити роботу, Ви будете повинні відпрацювати той строк, що вказаний у колективному договорі.
- ▶ **Ваш роботодавець зобов'язаний платити Вам зарплату з надбавками та преміями, що передбачені колективним договором, вказаним у трудовому договорі, і повинен забезпечити, щоб Ви працювали у безпечних умовах.**
 - ▶ Ваше працевлаштування закінчується, коли
 - закінчується Ваш строковий трудовий договір
 - Ви розриваєте безстроковий трудовий договір
 - роботодавець розриває трудовий договір із поважної причини.
- ▶ Якщо трудовий договір не оформлено письмово, попросить Вашого роботодавця надати Вам письмовий звіт про важливі положення роботи (блок даних).

Звіт про важливі положення роботи включає в себе щонайменше наступну інформацію:

- ▶ Назви та місця здійснення комерційної діяльності (адреса) роботодавця та працівника.
- ▶ Дата початку роботи і дата закінчення або очікуваного закінчення строкового договору.
 - ▶ Тривалість строкового трудового договору може бути вказана, наприклад, ось так: «Висаджування та догляд за ділянкою молодих дерев у період 2023 року, очікувана дата закінчення строкового трудового договору 30.09.2023».
- ▶ Період розірвання дії безстрокового трудового договору
 - ▶ Робота у лісовому господарстві допускає періоди розірвання трудового договору, що вказані у колективному договорі для лісової промисловості, а їх тривалість залежить від тривалості працевлаштування.
- ▶ Випробувальний період на початку працевлаштування, упродовж якого працівник і роботодавець можуть у будь-який час розірвати трудовий договір.
 - ▶ Тривалість випробувального періоду не може бути більше половини тривалості строкового трудового договору і не може перевищувати шість (6) місяців.
- ▶ Місце роботи, а якщо працівник не має первинного визначеного місця роботи – тоді пояснення принципів, за якими працівник буде працювати у різних місцях (робоча поїздка, стартова точка у Фінляндії, адреса).
- ▶ Первинні робочі завдання працівника та фінський колективний договір, що застосовується.
- ▶ При роботі треба дотримуватися робочого дня.
 - ▶ Звичайний робочий день у Фінляндії не має перевищувати 8 годин на день і 40 годин на тиждень.
 - ▶ Закон про робочий час не застосовується у роботі дроворубів (в тому числі при роботах із використанням кущорізу та при роботах із культивування лісу та зрубання дерев), оскільки в даному випадку робочий час регулюється не положенням цього Закону, а положеннями колективного договору для лісової промисловості.
- ▶ Визначення оплати за роботу зі зрізання дерев.
 - ▶ Погодинна або відрядна форма оплати праці.
 - ▶ Зарплата виплачується раз на два тижні або раз на місяць.
- ▶ Щорічна відпустка або оплата за щорічну відпустку.
 - ▶ Працівникові повинні надати не менше двох оплачуваних днів відпустки на кожен повний місяць роботи.
 - ▶ У випадку з короткочасними трудовими договорами може виплачуватися оплата за щорічну відпустку замість надання оплачуваної відпустки.
- ▶ Страхова компанія, де роботодавець оформив пенсійне забезпечення для працівника і застрахував його від нещасного випадку на виробництві та професійної хвороби.
- ▶ Можливе право на участь у навчанні, що проводиться роботодавцем згідно закону, договору або належної практики.
- ▶ Метод відшкодування витрат на переїзд.

Що таке колективний договір?

Колективний договір – це основний трудовий договір, що встановлює певні мінімальні умови. Колективний договір містить положення, наприклад, щодо зарплати, робочого часу, оплати за дні непрацездатності, захисного одягу та відшкодування витрат на переїзд. Універсальність колективного договору означає, що кожен роботодавець у даній галузі повинен застосовувати положення колективного договору до усіх працівників. Колективний договір для лісової промисловості є універсальним.

Заробітна плата

- ▶ У трудовому договорі вказується зарплата і механізми визначення її розміру.
- ▶ Ті, хто працює дроворубами, мають отримувати заробітну плату не нижче тієї, що вказана у колективному договорі, і на розмір зарплати впливають категорія затребуваності роботи і персональний компонент зарплати.

Захисний одяг і засоби індивідуального захисту

- ▶ Під час роботи в якості дроворуба з використанням мотопилок або кущорізів, роботодавець забезпечить Вас необхідним захисним одягом і засобами захисту, що вказані у колективному договорі. Звісно, працівник зобов'язаний застосовувати надане захисне обладнання.

Охорона здоров'я на робочому місці

- ▶ Коли Ви працюєте на роботодавця, на Вас завжди поширюються послуги з охорони здоров'я на робочому місці, що забезпечуються роботодавцем. Мета цього – сприяти здоровому робочому середовищу, безпечним умовам праці та підтримати Вашу працездатність.
- ▶ Ваш роботодавець може направляти Вас на медичні огляди, якщо це потрібно з огляду на Вашу роботу або тривалість працевлаштування.

Належні робочі практики

- ▶ Не залишайте на робочій ділянці ящики з-під саджанців або інші відходи.
- ▶ Спитайте Вашого роботодавця або замовника робіт про те, куди відносити пусті ящики з-під саджанців та інші відходи з робочої ділянки.
- ▶ Коли їдете до робочої ділянки, прослідкуйте за тим, щоб припаркувати автомобіль так, щоб він не заважав іншим користувачам дороги і щоб під автомобілем не було вогнебезпечного рослинного матеріалу, наприклад, сухої трави або гілочок.
- ▶ Коли йдете до місця роботи, залиште Ваші контактні дані та контактні дані Вашого роботодавця на приладовій панелі, для того щоб власник землі міг зв'язатися у разі потреби.
- ▶ Будьте обережні, коли палите чи поводитесь із відкритим полум'ям.
- ▶ **Коли є попередження про ризик лісної пожежі, забороняється розкладати багаття або робити відкрите полум'я у лісі!**
- ▶ Попередження про ризик лісної пожежі видаються у зв'язку з прогнозами погоди у засобах масової інформації та на сайті Фінського метеорологічного інституту: www.ilmatieteenlaitos.fi/varoitukset

Не залишайте ящики з-під саджанців або інші відходи на робочій ділянці та не ховайте їх на місцевості.

Ви НЕ ПОВИННІ робити відкрите полум'я на вогнищі, що показано на малюнку, у той час коли діє попередження про ризик лісної пожежі!

Якщо Вам щось неясно, завжди запитуйте
Вашого роботодавця чи колег!

Корисні посилання

Телефонний застосунок Hermes – правила гри трудового життя

(FI, EN, RU, UKR)

<https://hermesapp.fi/en/>

Посібник із безпечного та продуктивного використання кущорізів

(Центр техніки безпеки на виробництві)

<https://ttk.fi/julkaisu/raivaussahalla-tuottavasti-ja-turvallisesti/>

Посібник для іноземних працівників лісового господарства у Фінляндії

(Центр техніки безпеки на виробництві) (FI, ET, PL, RU, RO)

<https://ttk.fi/tyoturvallisuus/toimialakohtaista-tietoa/metsaala/ulkomainen-tyovoima-metsatoissa/>

Застосунок 112

<https://112.fi/en/112-suomi-application>

Сайт Фінського метеорологічного інституту, попередження

<https://en.ilmatieteenlaitos.fi/warnings>

Сайт Töitä Suomesta (Працювати у Фінляндії) (FI, EN, RU, UKR)

<https://toitasuomesta.fi/en/etusivu-english/>

Промисловий союз (колективний договір для лісової промисловості)

<https://www.teollisuusliitto.fi/en/>

Система допомоги для жертв торгівлі людьми

<https://www.ihmiskauppa.fi/en>

Pinkka – посібник з ідентифікації видів дерев, Університет Хельсінкі

<https://pinkka.helsinki.fi/pinkat/#/>

Ознайомлювальний матеріал щодо робіт із висадження дерев і застосування кущорізів у лісовій промисловості призначений для використання в якості посібника та ознайомлювального матеріалу для іноземних працівників і роботодавців, що працюють у Фінляндії.

Матеріал є у наявності на фінській, англійській, українській, російській та естонській мовах.

TAPIO

Maistraatinportti 4 A, 00240 Helsinki, Finland (Фінляндія)
tapio@tapio.fi
www.tapio.fi

Teollisuus
liitto

METSÄHALLITUS

TORNATOR

YKSITYISMETSÄTALOUDEN TYÖNANTAJAT –
PRIVATSKOGSBRUKETS ARBETSGIVARE R.Y.

Metsäteollisuus

Meto
METO – METSÄALAN YRITTÄJÄT

sedu

METSÄKOULUTUS
YHDISTÄÄ METSÄALAN KOULUTUSASTEET JA TYÖELÄMÄN TOIMIJAT

METSÄMIESTEN
SÄÄTIÖ

Проект фінансується Фондом Metsämiesten Säätiö.
Пожертвування та фінансування заходів є важливою частиною загальної діяльності, що проводиться Фондом.
Більше інформації є на сайті www.mmsaatio.fi